

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 43

Fylke: Hardalands.

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Vass.

Emne: Ting til legedom mot sykdom

Bygdelag: Tjukkelygd.

Oppskr. av: Martina Søylen.

Gard: Osjerd.

(adresse): Vass.

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *og etter mi mor har fortalt.*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

A. Ringar.

SVAR

1. Eg har høyrte at dei har brukt ringar på fingrane til legedom mot ringarm.

2. Dei kunde vere glosse som giftringar.

b. Dei var av messing eller koppar og tinn dei eg har sett.

c. Det kunde og vera to slags metall som koppar og tinn.

d. Det kunde stå nokre kryssedyllar inni desse ringane og me kalla dei gifttringar eller elektriske ringar.

3. A. Det var gjerne kramkarar som hadde slike ringar å selja, eller det kunde vera reisande folk, som laud dei ut for eit måltid mat, sengklar eller liknande.

b. Summe tider blei de da betalt med pengar, men ofte lånte en lita ein ven slike ringar.

4. Eg har høyrte tale om elektriske ringar men kallar dei vart gjerne elektriske det har eg inga greie på.

5. Det var mangeslags modeller på desse ringane. Dei kunde vera treunde saman av metaltrådar - 2 eller 3 trådar.

Summe brukt elektriske lulle rundt livet. Det skulde hjelpe for gift.

Det kunde vera messing koppar og tinn i desse lulle - Og dei gjekk å fekk elektrisk strøm på dei.

B. Armbånd.

Det var enkelte som brukte armbånd mot gikt. Disse var satt saman av koppar og sink dei eg har sett.

7. Eg kjemmer til eit armbånd som salis er mykje gamalt. Det var 3 cm. breiddt og fullt av smirklar og krokar - Det var eit arvestykke - men herre så lenge ein hadde tillit til dette var det i lenk.

8. ja det var ofte med symbol i slike smykker, og 7 ballet, samt 8te ballet og 12 ballet kunde ein finne i disse krüssmykki, ellers også Sol og måne -

9. Hengesmykki var mykje brukt laga og kunde ha mange og ymse former.

10. I eldre tid var det nok dei som trudde det hjalp mot gikt å lura løy og sink i ei snor rundt halsen - men nå er det helt slut med det.

11. Min mann fikk gikt og han fikk då eit slikt belte. Det var av herre koppar - men eg har sett koppar og sink saman dei eg har sett har vore vridet inn i ein annan og så fittlag i mittlær.

Det har nok og vore slike belte som har vore herre banka hol i platene, så har dei sydd dei saman som eit amma lerirabelte -

12. ja ein kunde finne dei som stjerner og i kors form.

13. Dei sydde helst i kors om det lat seg gjera - men var det uråd så tok dei rette sting.

14. ja her har vore brukt slike belter og dei var helst brukt mot gikt.

15. Slike belter kalla me: Elektriske belte eller giktbelte.

12. Eg hev sett slike gikblekke av koppar og sink. Om lag 5 em. breide men det er dei som har traut dei breidare og so var dei lundne saman med koppartråd frå hull til hull. Tråden låg indje i koss, so var det fitt innanfyrre og innillum.

13. Dei gjorde vel det for å rensa dei, trur eg. Ellis trudde mange at eddik hadde ein serleg god virkning på kroppen.

E. Øreringer.

14. Eg har sett ein einaste mann med ærering. og han var gift med ei som gikk til prestur saman med meg. Han var vist 20 år eldre enn kona so om han hadde levt no skulle han ha vore 90 år. Han er den siste eg veit om som brukte æreringar her på Vær.

15. Denne mannen sine æreringa var på fasong som ein giftering men lit større ingen stein i dem. De var av sølv C. Og han hadde hol i ågra. Det hålet hadde ein kvaksalvar laga, og so hadde ein sylvsmed kurti ein gard, smest ringen i saman etterpå.

Kvinnene hadde same hol i ågra, andre skrua det til som dei gjere no om tidi

16. Denne mannen hadde ringar i begge ågrane. Men eg hev høyrd at det var dei som hadde ring levre i eit ågra

17. Eg høyrde etter denne mannen at han ber dei for dei skulle bringa lække. om lag på same måten som dei lunde "maskott" no.

18. Kvinnene ber dei vel helst for ei sjå line og farnene ut. Same hadde den tanken der og at dei skulle bringa lække.

E. Forsjellige ting.

20. Folk har haft tru på mange ting, såis eit randhalsleind skulde vara ein mot sjukdom og bringa lukke.

21. Eg hev fange eit slikt av fjuma Austblid Na frii Vik. Na var i Italien og gikk på strandi og såg på perlepiskarane. Der kjøpte ho dette til meg med ordi: "Eg vonar dette vil bringa deg lukke og ei god framtid." Min mann har alltid eit stykke raw i lommen. E. ja det var nok dei som hadde tru på hestekastanje og bar dei i løse lomma. C. sjönøtter var det ikkje lett å få tak i på Vær så det veit eg ikkje om. Men når padeler å beira i lomma det er no emå i bruk no og på Vær.

Det skal fria frii gikk det. Lakjesblad som vekst mest kring kvart hus er mykje brukt mot sjukdom. Likeins Kjerringrotte er og eit lakjemiddel mot flere ting. Ein trekkje det som the. Elles Ljørkuris trekt som the skal og vera brukt som lakjemiddel. Karvethe er og serlig godt å drikke for eldre menn. I liter Kjerringrotthe for dagen skal hjelpe om urinen stoppa av så gamle folk Hansten. Na døyddi i haust 96 år gammel. Det hadde hjelpt hennar lærer prest Hansten. Tjeresmurning var mykje brukt i eldre tid. Ni mar kappe slik medisin. Det var feitt ein del dobbelt med tjera og så ein klump med revar aluv appi. Det var så godt å grøt av det. Skuteriks konens urter brukte dei for sambyld. Det har hjelpt meg.

22. Eit jelles navn har me. Na kallar me alt dette for kjerringgrader - fyrr kallar dei det. "Hekseri".